STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02231

FRUME GEZANGEN

Yosef Hilel Levi

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פּרומע געזאַנגען
און אַנדערע לידער

פון יוסף לעווי

פאַרלאַג „דער קוואַל" ווין, וואַרשע, לעמבערג, התר"פ

אין ליבע
מיין מרים

מיין טאַטע דער סופר

צ ע ה ן ל י ד ע ר

זיין פנים איז ליבליך געוועזן, אזוי ווי ביי טרויריגע קינדער,
זיין האַרץ האָט שוין ביטער געקוועלט זיך מיט צרות און קיינעם פאַראָטען;
זיין יוגענט אַוועק איז אין קלויז איהם, אַזוי ווי אין אָוועגט אַ שאָטען...
וואָס האָט ביי אַ יעדען אין האַרצען פאַרצינדען אנ׳אומעט באַזונדער
און האָט זיך געווינט מיט קדושה, געקושט די נשמה מיט וואונדער...

און היינט ערשט די פרומע, די בלויע, די כשר׳ע, יודישע אויגען,
וואס ס׳האָט זיך גאַנץ אָפט, ווען געשמייכעלט זיי האָבען, געדאַכט אַז זיי ווייגען...
און פלענען אַזוי ווי די זון פון דעם הימעל, פון וואָלקען צו שיינען...
זיין גוף איז געוועזן פון תעניתים געהיילינט, געזויבערט, געבויגען,
אַזוי ווי די הייליגע שכינה מיט יודישען צער אנגעזויגען...

17896

און האָט ער פֿאַרהילט זיך מיט יראה אין תפֿלין און הייליגען טלית,
האָט שטיל אויף זיין פּנים זיין טיפֿע אמונה געשיינט און געלויכטען;
און האָט ווי אַ שטראַל מיט אַ בלימעל זיך פֿרום מיט זיין בענקשאַפֿט פֿאַרפֿלאָכטען, —
און ס'האָבען גערעדט פֿון זיין שטערען פֿון זוהר פֿאַרענטפֿערטע שאלות...
און ס'האָבען מלאכים פֿון הימעל מגלה געווען זיינע מעלות...

און האט ער געעפֿענט די ליפּצען אַ ברכה פֿאַר וועמען צו געבען,
דאַן האָט זיך געדאַכט, ווי עס וואָלט זיך געעפֿענט דער הימעל, דער היכל...
און ווער ס'האָט באַקומען זיין ברכה, א ווייל האָט פֿאַרלוירען זיין שכל,
און פּלוצים דערפֿילט זיך אין עפּעס אַנ'אַנדערען הייליגען לעבען,
וואו כרובים אַליין מיט דער שכינה שטיל ווייענדיג זינגען און שוועבען...

✦ ✦ ✦

איך ליב דיינע ווערטער, די טרויעריגע שטילע,
וואָס זענען פֿאַרפֿולט מיט קדושה און לייד
און שוועבען אַזוי ווי די קלאַנגען פֿון נעילה
יום־כפּור פֿאַר־נאַכט ווען די זון שוין פֿאַרגייט...

כ'האָב ליב דיין פֿאַרעצבות'טע יודישע גבורות,
אַ געטליכער העלד, דו פֿון הויט און פֿון ביין!...
כ'האָב ליב דיינע זיסמעלאַנכאָלישע זמירות, —
וואָס מאַכען די שכינה פֿאַר ווייטאָג צוגיין...

און זיצסטו ביים ספר און טינקסט איין די פענע
אין טינטער, און הויבסט אויף דיין הייליגע ברעם,
דאַן זעה איך דאָס גרויסע התפעלות פון יענע
וואָס האָבען פאַרקוילט זיך על קדוש השם!...

די אותיות פון די עמודים דערמאָנען,
באַפערעלט מיט תגין, דיין נעטליכע רוה...
און כ'קוק אויף דיר פאָטער, און כ'קאָן נישט דערקאָנען,
אַז ווער עס איז געלער, דער פאַרמעט צי דו?...

אַזוי ווי אַ רמז, אַ סוד פון קבלה,
פון גאָט און מלאכים באַשטראַלט און באהיט;
איך זעה דיך און ס'דוכט מיר, דו האָסט קיין התחלה,
קיין סוף, דו פון פאַסטען צוטרוקענטער יוד...

און גלייך ווי ס'באַפאַלט צו כל נדרי אַ מורא,
אַ יעדער בעל חטא זיין שפלות דערפילט...
אַזוי דערפיל איך זיך, ווען כ'זעה ביי דער תורה
דיך זיצען אין טלית און תפלין געהילט...

דער „קסת-הסופר", ער ליגט פאַר דיר אָפען
און אָפט לויפט אַהין דאָרט דיין אויג נאָך אַ דין;
און ס'ליגט אויף דיין פנים פארחתמעט דאָס האָפען,
פון אַלע ענויים פון דיר און דיין מין...

אָ פאָטער, ווי גרויס איז דיין האַרצענס-עשירות,
כאָטש אָפט איז פון דחקות דיין טיש נישט געדעקט...
און שרייבסטו, דאַן ציטערען די עשר ספירות, —
מיט כתות מלאכים אין הימעל פאַר שרעק...

איך זעה אין דיר פֿאָטער אַ דור ווי אין דרימעל, —
אַ רינג פֿון דער גאָלדענער יודישער קייט!...
אָ גרויס איז די זון וואָס גייט אויף דאָרט אין הימעל —
דאָך גרעסער די זון אין די בערג וואָס פֿאַרגייט...

באַטראַכט איך דיין לעבען דאַן ווילט זיך מיר וויינען
מיט טרערען פֿון מורא און צער אָהן אַ צאָל,
דאָס אויג דיינס עס לייכט ווי די הייליגע שיינען,
אין קדש קדשים פֿאַרצייטען אַמאָל...

דיין האַרץ, דאָס באַטריבטע, דאָס שטילע, דאָס פֿרומע
ווי ווילט זיך מיר קניהען און בוקען דערצו,
עס ברומט ווי אַ טויב דאָרט אַרויס פֿון מיין אומה,
זיין אייביגער לעבען פֿון מאַטער אָהן רוה...

דיין קשר של ראש און של יד, די סמנים —
מיר ווייזען פון צרות און צער אָהן אַ ברעג;
דער היילינסטער עדות דיין בלוט־לערער פנים
פון יודענס פאראיינזאמטען בלוטינגען וועג...

און אַלע די שבעה מדורי גהינום,
איך ליין פון דיין שטערן מיט פחד און גרויל,
און כ׳זעה די צדיקים וואָס האָבען פארברענגען
נעלאָזט זיך פארצייטען מיט שמחה אויף קויל...

און טיף אין מיין הארץ מיך באפאלט אַזאַ מורא,
און שמידט מיך אין קייטען פון שוידער און פיין,
איך פאל אויף דיין ספר און קוש יעדע שורה,
און שרייענדיג קדוש איך שטיק זיך און וויין!...

אַ כהן הגדול, דו שטייסט אין עזרה
און דוכנ׳סט פאר אונז ווי פאר צייטען אַמאָל...
אין טלית נעהילט און אין זילבער־עטרה,
אל שדי, אל שדי, שמע ישראל!..״

אַמאָל ווען דו ביזט פֿון דער טבילה געקומען
— אין דרויסען געברענט האָט דער פֿראָסט מיטן קעלט,
זיך גלייך האָסטו פֿרום פֿאַר דיין אַרבעט גענומען
מיט הייליגען מוט אין דיין באַנגען געצעלט...

דאָס תיקונ׳דעל שטיל איז און אָפֿען געלעגען,
די שורהלעך האָבען אַרויס דאָרט געשיינט;
אַזוי ווי די שטערען אויף טונקעלע וועגען —
און דו האָסט צום שרייבען אַפֿיר זיי געליינט...

„אוי מאַמעניו הייליגע, טײַערע צדקות!“
האָט טרויריג אין חלל געציטערט נאָך דעם.
מיט טיפֿער קדושה פֿאַרוועבט און דבקות:
„ראה אני כותב על קדושת השם“...

און ווי נור עס זענען די לעפֿצען אַנטשוויגען
דיין הייליגער קול האָט זיך מעהר נישט געהערט,
האָט עפּעס גענומען זיך טראָגען אַ ניגון,
וואָס ס׳האָט נאָך קיין מענש אויף דער וועלט נישט געהערט...

די זון האָט צו מנחה שוין מבֿין געווען זיך,
די לענדען זיך פֿרום מיט אַ בלוט־גורט פֿאַרהילט;
און דאַמאָלט אָ פֿאָטער וועך ס׳האָט ניט געזעהן דיך,
דער האָט נאָך קיין גלות השכינה געפֿילט!...

און אָפֿטמאָל ווען ס׳דוכט מיר אַז ס׳איז שוין געקומען
מיין סוף, און איך ליג ווי אַ וואָרעם אין שטויב,
דאַן הער איך דאָס הייליגע קול ווידער ברומען,
און וואָרקען מיט ליבע און צער ווי אַ טויב...

אָ רעד צו מיר ווייטער די הייליגע ווערטער,
דערפֿילען מיט זיסער נחמה מיין זעל,
אָ רעד צו מיר ווייטער דו אייביג פֿאַרקלערטער
דיין יעדערס וואָרט ווי אַ זון מאַכט מיך העל.

אָ רעד צו מיר די הייליגסטע שמות,
דו ביזט מיר מפורש און כ'שווידער פֿאַר פֿרייד,
מיט טויזענטער אימות
זוינט איין מיין נשמה ווי טוי דיינע רייד׳...

דיין קול מאַכט מיך יונגער
און ס'נעמט מיך אַ בענקשאַפֿט צום זיין ערשט אַרום,
אַ רעד צו מיר ווייטער דו נעטליכער זינגער
דיין יעדערעס וואָרט איז פֿון נאָרטען אַ בלום...

אויף האַרפֿען כ'הער שפּילען
לויים אַ צאַרטע בית־המקדש מוזיק...
מיט אדלער געפֿיהלען
שוועב איך צו מיין דור דעם פֿאַרגאַנגענעם צוריק...

אָ רעד צו מיר ווייטער, דערצעהל מיר די שטילע,
די מעשיות, און הייב אויף צום הימעל דיין ברעם,
מיין היילינגסטע תפילה
זענען די מעשיות פֿון גרויסען בעל־שם!...

מיין אָרימער שכל
וואָס ער איז ניט תופס פֿאַרנעמט מיין געפֿיהל...
אָ רעד צו מיר ווייטער; דיין טרויריגער שמייכעל
מאַכט שטעהן פֿאַר קדושה מיין האַרץ אין מיר שטיל...

די מעשה מרכבה
טראָגט אום מיך אין זוהר'ס אומענדליכען ים, —
מיין גייסט אש־להבה
גליהט אויף ווי דער סנה אַ מאָל מיט זיין פֿלאַם...

אָ רעד צו מיר ווייטער, מיט היילינגען ציטער
די כנפֿי־השכינה באַריהרען מיך לינד...
מיר דוכט אַז מיין מוטער
זי פֿרעגט מיך מיט טרערען: וואָס פֿעלט דיר מיין קינד...

דו גולה־עמוקות,
מגלה הקץ איז דיין הייליגער קול . . .
פֿאַר צער און מתיקות
נעהמ אוים מיין נשמה, ווי דעם צדיק׳ם אַמאָל . . .

אַ מאָל דיין נשמה פֿאַרכאַפּט האָט אַן אימה
די אויגען זיי האָבען דורך נסים געזעהן,
בשעת מיט דיין גרויסער אמונה שלמה
האָט מאריך־באחד דאָס האַרץ דיינס געווען...

עס איז ניט קיין הירהור געוועזען חלילה
נאָר מ׳האָט דיר אַ סוד פֿון דעם הימעל אַנטפּלעקט...
און דו ביזט ווי מפסיק געוועזן פֿון דיין תפילה —
און האָסט מיט די הענד דיר דיין פּנים פֿאַרדעקט...

ס'איז פסול רחמנא־לצלן אַ יריעה
אין סדרה פֿון ספר ואלה שמות . . .
פֿאַרזעהן האָט דער דין, דער בעל־מגיה,
אז דו האָסט פֿאַרפֿעלט ביי דעם שרייבען אַנ'אות . . .

און ס'האָט זיך דאָס אות דיר אַוועק פֿאַר די אויגען
אזוי ווי אַ בלוטיגער וואָלקען געשטעלט . . .
און כורעים געפֿאַלען פֿאַר דיר און געבויגען:
— אָ סופר האָסט מחריב געוועזען אַ וועלט! . . .

און באַלד האָט דאָס אויג דיינס אַ גרויסע ישיבה
אין הימעל פֿון פֿייער־מלאכים דערזעהן . . .
וואָס האָבען דיר גוזר געוועזען אַ תשובה, —
און ד'האָסט זי מקבל באהבה געווען . . .

געלייטערט דיין מאָגערער גוף איז פֿון הונגער,
מכפר געוועזן האָט דער תענות דיין זינד . . .
דיין גרויסע נשמה געוואָרען איז גרינגער,
און דו האָסט געשמייכעלט באַ'חנ'ט ווי אַ קינד . . .

עס שוועבט אין זיין הדר דער רוח־הקודש
זיין פּנים עס לייטערט זיך הייליג פון לייד;
אזוי ווי די פרומע לבנה אין חודש
זיך לייטערט אין הימעל פון וואָלקענדליך זייד...

ער ליגט אויף זיין בעטעל צוזאַמענגעצויגען
אַ פלעמעל צאַנקט טרויעריג שטיל אויף דער וואַנד,
און ס׳גליען פון אַ בינטעל מיט קנאָכען צוויי אויגען,
און האַלטען אַ מדרש מיט נסים אין האַנד...

איך קוק אויף דעם צדיק מיט צער און מיט קומער,
די רענ׳ס מיט פחד און אימה איך צעהל . . .
און ס׳פאַלט אויף זיין נוף דעם פאַרשלאַפטען א שלומער,
דער מדרש ער פאַלט אוים דער האַנד אידום אַ ווייל . . .

זיין גרויסע נשמה זי מאַכט א מהלך
אַ הייליגען שטילען צום בורא אַרויף . . .
און כ׳זעה ווי עס קומט איהם צו חלום א מלאך
און רוימט איהם א הייליגען סוד איין אין שלאָף . . .

זיין וועהטאָג איך איינזאמער יורש בין תופס,
און זע׳ך ווי א דימעט אין הארץ מיר איהם איין . . .
ס׳וועט אפשר אַ מלאך מיר טהון אַ מופת,
און פותר זיין הייליגען חלום מיר זיין.

✦ ✦ ✦

הויך איז זיין שטערן מיט קנייטשען גערונצעלט
און יעדערער קנייטש דאָרט דערצעהלט:
זיין לעבען וואָס האָט איהם געפלאַגט און געמאַטערט
און מוראָדיג ביטער געקוועלט...

אַזוי ווי אַ נזיר אין וואַלד אין אַ וויסטען
האָט ער דאָ פֿאַראיינזאַמטע טעג,
פֿאַרבראַכט אויף דעם עולם, און ספרים געשריבען
מיט בענקשאַפֿט און צער אָהן אַ ברעג...

אַ ניגון אַ שטילער, אַ שאָטען אַ באַנגער —
וואָס קיינמאָל קיין זון האָט געזעהן . . .
אַזוי איז זיין קינדהייט, אַזוי איז זיין יוגענד
באַטריבט און פאַראייניזאַמט געווען . . .

בלייך איז זיין פנים אַזוי ווי דער פאַרמעט
צום ספר, וואָס ער האָט געמאַכט . . .
און טיף איז דאָס אויג זיינס ווי משה'ס מחשבות,
וואָס האָבען זיין ספר באַוואַכט . . .

זיין האַנד איז אַ דאַרע אַזוי ווי די פענע
מיט וועלכער געשריבען ער האָט . . .
זיין האַרץ איז אַ שטילעס, די טיפסטע יסורים
פאַרשוויינט ער צוגלייך מיט זיין נאָט . . .

פאַראייניזאַמט פון מענשען פאַרלאָזט און אין עלענד
ער ליגט אויף זיין אָרימען בעט . . .
אַזוי ווי זיין לעבען וועט קיינער ניט וויסען —
זיין טויט, און זיין לעצטען געבעט . . .

ער איז פון די ערשטע און קערט צו די לעצטע
נסתרים פון אונזערער צייט . . .
עס האָט זיין נשמה אַזוי ווי די שכינה
געוויינט נאָר פאַרשלאָסענערהייט . . .

און וועט ער דאָס אויג זיינס דאָס טיפע פאַרשליסען;
אל שדי באַוואַך אונז באַהיט!
וועט שטאַרבען דער צדיק הדור, אָ, דער לעצטער
דער גרעסטער פאַרצייטישער ייד . . .

✦ ✦ ✦

עס פּורפּורט דער הימעל אַזוי ווי צו נעילה
עס טאַנצט אויף די שויבען אַ פלעמעל אַרום,
און לעגט זיך אַוועק אין די ווינקלעך די שטילע
און ווערט דאָרט פאַרבלייכט ווי אין אָסיען אַ בלום...

אין חדר עס שוועבען פאַרלאָזטע דמיונות
ווי וואָלקען נעיאָגטע צוריסען פון ווינד...
ווי קלאַנגען פאַרוועהטע עס קומען זכרונות
געזעגענען טרויריג מיט איהם זיך אַצונד...

אַ מאָל פֿלעגט ער יומם ולילה צו זיצען
און שרייבען מזוזות און שמירות אַ סך,
און יעדען פֿון שלעכטען און בייזען באַשיצען
אַליין אָבער קיינמאָל אָן זיך ניט געדאַכט...

זיין איינציגער חבר די הייליגע תורה
שטייט פסול אין ארון הקודש און וויינט...
די אותיות שיטען אַראָפּ זיך אַ מורא,
וואָס האָבען געלויכטען אַמאָל און געשיינט...

ער הויבט אויף די אויגען פֿון טרויער געפֿאַנגען
און לאָזט זיי באַלד זינקען פֿאַראָבל'ט און שטום...
עס שוועבט ווי אַ טויב זיין נשמה'ס פֿאַרלאַנגען
מיט ציטער און טרויער אין חלל אַרום...

ער שטרעקט זיינע הענט אויס מיט צער נאָך מחילה
דרייט אום צו דער וואַנט זיך און ודוי זין' הערט, —
כ'וויל כאַפּען אומארמען די ווערטער די שטילע
וואָס מיר איז אַ לעצט מאָל נאָך הערען באַשערט...

איך שטיי אהן אַ לשון פֿאַרשטיינערט אהן טרערען
צוקאָפּענס פֿון בעט אים און ציטער און פֿריר,
אָ סופר ווי קאָן איך דיין יורש דען ווערען,
אָ סופר ווער לאָזט דען איבער נאָך דיר?!

זיין שאָטען וואס האָט זיך מיט פֿרומקייט געהויבען,
איז הענגען געבליבען אַצונד אויף דער וואַנד...
אָ ווייטאָג, ווער וועט איהם פֿאַרמאַכען די אויגען?
אַז זינדיג און שוואַך איז מיין טמא'נע האַנד!

אזוי ווי פֿון מקדש'ס פֿאַרהייליגטען היכל
עס דרינגט פֿון זיין בעט אין מיין האַרצען אַ שטראַל ;
זיין פּנים דאָס בלייכע ניט ריהרענד אַ שמייכעל
און עפֿענט אַ וועלט מיר, פֿון ליבע אַ קוואַל . . .

עס האָט איהם דער בורא זיין קשר געוויזען
זיין קשר של־יד מיט די כּריכות פֿון פֿלאַם . . .
און ס'האָבען גערופֿען צו איהם די אושפּיזין
מיט ציטער: אשריך אַ הייליגער סת'ם ! . . .

און ער האָט נשתומם געענטפערט: ואתם
הדבקים — און האָט ווי אַ קינד זיך צוואוויינט...
און ס׳האָט איהם דער בורא געוויזען די בתים,
די פרשיות מיט בלוטיגע תגין באקריינט...

עס האָבען די שינ׳ס געלויכטען ווי שטערען...
פון וואָלקענס געוועזן איז זייער הייליגער עור...
און משה רבנו געקושט האָט די טרערען
וואָס האָבען אַנטפלעקט איהם דעם שמערץ פון זיין דור...

און פלוצים דערהערט האָט ער מורמלען מיט ציטער
אַ קול מיט תחנונים פון שמחה און לייד;
דאָס האָט איהם גערופען זיין הייליגע מוטער
דעם טייערען זוהן איהרען, באַנג פון דער ווייט...

— „אברהם און יצחק די הייליגע שכינה,
און עזרא הסופר ווי בין איך אַצינד?...
— „אַ פּאָרכט ניט, דעם גרויסען גן עדן׳ס מדינה
שטייט אָפען פאַר דיר, אָ מיין קדיש מיין קינד...

פאַרגעס ניט מיין תכשיט דיין אָרימע מאַמען
און לאָז אויך נהנה זי זיין פון דיין שכר;
זי האָט דאָך מיט פיין דיך דערצויגען, צוזאַמען
מיט צרות און דחקות און ביטערען צער...

אָ שרעק ניט און גיב מיר דיין האַנד די צודאַרטע
און זאָג און דערצעהל מיר מיין קרוין וואָס דיר פעהלט?...
דיין פנים, אוי וועה מיר, דאָס בלייכע פאַרצערט׳טע
דיין מאַמעניו תכשיט דערצעהל וואָס דיך קוועלט...

די טרערען ווי טויען פֿון בלומען זיי פֿליסען
אין אָוועגט, ווען ס'האַלט שוין די זון ביים פֿאַרגעהן . . .
און לאָזען זיך הייליג אַרונטער און גיסען
פֿון כשר'ן אויג איהם אין מדרש אַריין . . .

דאָס פֿלעמעל פֿאַרלעשט זיך, און ס'בלייבט אין די כמאַרעס
פֿון הושך פֿאַרהילט נעבען טישעל זיין שטול . . .
וואו ס'ליגען: דער הייליגער גידין, די שערות,
דער וואָלפֿצאַן ביינאַנד מיט'ן פּימזענשטיין שטיל . . .

דער תקון ליגט אָפֿען, א געלע יריעה,
א נאָך ניט דערענדיגטע שורה אין מיט . . .
און ווער וועט זי ענדיגען האָבען די זכיה? . . .
וואָס ס'האָט ניט פֿאַרענדיגט דער הייליגער יוד! . . .

אַנדערע
לידער

עס האָט אין מיין הארצען א בענקשאַפֿט פֿאַרזינעלט
מיין פֿאָטער דער הייליגער געטליכער קנעכט ;
און דאָרטען פֿאַרבאָרגען דער ווייטאָג זיך שפּיגעלט
פֿון איהם און זיין ליידענדען גאַנצען געשלעכט
איך האָב מיט דעם שמערץ זיך אויף אייביג פֿאַריגעלט
און היט אים אין איינזאַמע טעג און אין נעכט...

עס זענען געפֿאַלען צוויי הייליגע טרערען
ווען ס'האָט מיר מיין מוטער געזונגען אַ ליד...
ביים וויגעל — און כ'האָב איהם איהר עלענד דעם שווערען
פֿאַרנומען ביינאַנט מיט איהר טרויריג געמיט;
און וויל איך ווען זינגען פֿון לוסט און באַגערען,
דאַן פֿילט זיך מיין האַרץ צו מיין מוטער'ס געשמידט.

און כ'פֿאַל אַזוי באַנג און פֿון יעדען פֿאַרשטויסען
אריין אין דער שויס פֿון מיין מאַמע מיט קלאָג;
אַזוי ווי אין פֿרילינג אויף בליהענדע רויזען
אַ קילער אַ טריבער אַ האַרבסטיגער טאָג...
די בענקשאַפֿט מיין פֿאָטערס, דעם איינזאַמען גרויסען,
די טרערען מיין מוטערס איז אַליך וואָס כ'פֿאַרמאָג...

איך האָב ווי אַ גאָלד מיינע לידער געוואוינען,
אַזוי ווי אַ דימענט געשליפען דעם גראַם...
עס ווערען די פּערעל פון טיפקייט געצויגען —
דאָך בלייבען די שענסטע אין האַרץ פון דעם ים...

איך האָב אייך מיין לידען געגעבען צו וויסען
מיין הייליגסטען חלום געמאַכט אייך באַקאַנט...
עס ווערען די רויזען פון גאָרטען געריסען —
דאָך בלייבען די שענסטע אין גאָרטען פאַרוויאַנט:

איך האָב מיין מחשבה, מיין סוד און באַגערען
מגלה געווען מיט אהבה פֿאַר אייך...
עס פֿאַלען פֿון הימעל פֿיל גאָלדענע שטערען —
דאָך בלייבען די ש ע נ ס ט ע דאָרט טיף אין ד ע ר הויך...

✦ ✦ ✦

איך לאָז דאָס גוטע טיף ביי מיר אין האַרצען גליהען
און דאָס שלעכטע דאָרטען גאַנץ לאיבוד געהן...
איך קום ווי יענער בליץ פאַרביי צו פליהען
וואָס ס'זאָגט ערשט אן דער דונער אַז ער איז דאָ געווען...

אָיך שוויינ ווען ס'דריקט מיך אָפּט צום זינגען און צום וויינען
און רעד איך איז פאַרנעפּעלט אויך מיין באַנגער קול...
איך בין ווי יענער שטראַל וואָס לעשט זיך אויס אין שיינען
ווען ער פאַלט אראָפּ אין גרויען לעבענסטאָל...

צו וואָס מיט לידער זיך און יענעם, נאַרען, פּלאָגען,
און לעבען ווי אַ שכור מיט זיך זעלבסט באַטויבט ? . . .
און גלויבען איהם דאָס הייליגסטע צו זאָגען
און זאָגען איהם, וואָס איך און ער ניט גלויבט . . .

דאָך אָפּט פּלאַמט אויף אַ מוז אין האַרצען אַפּגעצונדען
און שלאַנגט אַרום מיט כשוף ווילד מיין באַנגען איך . . .
און אַ חשק טיף וואָס כ'קען ניט איבערווינדען
קוועלט און צווינגט מיין האַרץ אָ זיי מגלה זיך ! . . .

און באַלד כ'פאַרבלייב ווי יענעד אָפּגעקיהלטער פונקען
פון דעם טיפען הימעלס אויסגעלאשענעם גלייז . . .
וואָס זוכט זיך ווי אַ וואָרעם אַנ'אָפּגרונט צו פאַרזינקען
און פאַלט אַריין אין יעדעם שמוציגען ערדען־רייז . . .

✦ ✦ ✦

און האָסטו באַגעגענט אַ פֿויגעל מיט קלאַנגען
פֿון ליבע ביים הימלישען ברעג;
ווען רויט איז דער הימעל געווען פֿון פֿאַרלאַנגען
פֿאַרבלוט מיט אַ זוניגען פֿלעק?...
די זון איז פֿאַרגאַנגען!...

און האָסטו באַגעגענט דעם דיכטער דעם גוטען
ביים איינזאַמען קבר פֿון העלד;
ווען נאָך ניט געשטילט האָט זיין וואונד זיך פֿון בלוטען,
דאָרט זינגען פֿון לעבען דער וועלט?...
דער העלד איז געפֿאַלען!...

און האָסטו באַגעגענט מיט קליידער צופּעצטע
דיר פרעדינען גליק ווען דו שטאַרבסט;
דעם נביא מיט נוססע כוחות מיט לעצטע
וואָס איז ווי די זון אינ׳ם האַרבסט?...
דער נביא איז זינדיג!...

און האָסטו באַגעגענט דעם מענש דעם פאַרבלענדטען
פון בענקשאַפט פון שוואַרצער פאַרצערט;
דעם מענש דעם פאַרפיהרטען דעם מענש דעם געשענדטען
אין קראַנצען פון לאָרבער געערט?
דעם מענש דעם פאַרבלענדטען?...

אָ האַס און פאַראַכט זיי, זיי אַלע די העלע
וואָס ס׳ען דיך אָפ מיט זייער טרייסט...
דאָס זענען דאָך ראבען וואָס פרעסען דיין זעלע.
און שכור׳ען דיך אָפ מיט זייער גייסט;
אָ האַס און פאַראַכט זיי!...

ווען שטילער וועט ווערען דעם שטורעמס מהומה
גענעטיגט די ערד פון דעם מענשליכען בלוט;
וועט שרייען: אוועק מיט דער ווילדער מלחמה,
דער פרייער ביינאַנד מיט דעם מלך מיט מוט!...

און אויפגעהן וועט ווידער דאָס פייער פון וועכטער
אין האַרץ פון דעם הימעל, ווי פריהער אויף רעכט...
און ס'וועלען מזנה זיין מוטערס און טעכטער
און וועלען פאַרמערען דאָס מענשען-געשלעכט...

אַ פֿאָטער אָהן וויסען זיין ממזר וועט פֿירען —
די מוטער וועט זעהן דאָס אָהן שאַנד און פֿאַרדרוס...
דער ממזר ער וועט אויף זיין העראָלד שטאָלצירען
די טאָכטער וועט ברענגען זיי שפע פֿון זנות...

נאָך העלדען מיט דענקמאָלם זיין פֿול וועלען גאַסען...
באַדעקטע מיט אָרדען די וואונדען פֿון שפיז;
עס וועלען די לעבענד־געבליבענע מאַסען
שפּאַצירען מיט גאוה אויף האָלצערנע פֿיס...

און ווידער דאָס לעבען וועט רויזיגער ווערען
אַ דור עס וועט קומען אַ מפל פֿון זיג...
און דיכטערס זיי וועט מען מיט לאָרבער באַערען
וואָס האָבען פֿאַראייביגט דעם היילינען קריג...

און ס'וועט אין מוזעאומס כלי זינס, קאַנאָנען
פֿאַרבלייבען, מיט טראַקטען פֿון עדלערע לייט...
און דאָס וועלען שעצען און אַכטען נאַציאָנען
און שפּעטער מיט ערפֿאָרכט דערמאַנען די צייט...

קיין הונד וועט ניט בילען קיין ווינד וועט ניט וויינען
נאָך אלע געטויטע פֿון שווערט און פֿון קויל...
און ס'וועלען זיך ווידער די קרוינען פֿאַראייניגען
און וועלען זיך עסען ווי טייבליך פֿון מויל...

ווי נעמט מען דעם בליץ מיט דעם דונער דעם גרויסען
וואָס זאָל אייך דערשלאָגען אייער וואַהנזין און וואוט!...
ווי נעמט מען דעם שמערץ וואָס זאָל ס'האַרץ אייך צורייסען
און דרעשען אייער זעל מיט אַ גליהענדען קנוט...

✦ ✦ ✦

דער אורַאלטער ווינט וועט צעווייגען
דעם בוים ביי מיין קבר גאַנץ שטיל מיט זיין האַנד,
איך וויים ניט אַ וואו איך וועל ליגען
איך קאָן ניט דאָס טרויריג פֿאַראייגזאַמטע לאַנד...
עס איז מיר — ווי איך בין דער וועלט ניט באַקאַנט...

מיין ליבסטע וועט אפשר מיט ט׳רערען
קומען און קושען פֿון קבר דעם שטיין,
איך וויים ניט וואָס ס׳וועט פֿון מיר ווערען
ווי כ׳האב ניט געוואוסט וואָס עס וועט מיט מיר זיין,
און וואָס קאָן מיר העלפֿען מיין קדיש׳ים געוויין?...

עס וועלען די שטראַלען די בלומען פֿאַרבריענען
וואָס ס'האט זיי די זון מיט איהר ליבע פֿאַרבלענדט . . .
איך בין דאָ געקומען אום אַלץ צו דערקענען,
און איך וועל אַוועקגעהן פֿון קיינעם דערקענט
ווייל כ'האָב דאָ מיין לעבען פֿאַרלעבט אין דער פֿרעמד.

אָ ענטפֿערט מיר הימלען און שטערען און זונען
אָ ענטפֿער מיר מוטער מיין טייערע ערד! . . .
צי וועל איך פֿאַרפֿאַלען ווי א שטיין אין אַ ברונען
וואו ס'ווערט ניט אפילו קיין קלאַפּ זיך דערהערט —
צי איז מיר א טויט ווי אַ דונער באַשערט! . . .

פֿאַרלאַג „דער קוואַל"

Wien, II. Taborstrasse 7/12

טויט־ציקלוס

צוזאַמענגעשטעלט פֿון מלך ראַוויטש

פּראַכט־אויסגאַבע — פּרייז 30 קרוינען

בער האָראָוויץ: „פֿון מיין היים אין די בערג"

געדיכטע — פּרייז 15 קרוינען

יודישע פֿאָלקסביבליאָטעק, סעריע:

פֿינף נפטרים

שלום עליכם

נר. 1—2 אַ סקיצע פֿון זיין לעבען און שאַפֿען פֿון מ. זינגער

יצחק לייב פּרץ

נר. 3—4 כאַראַקטער־שטריכען פֿון משה זילבורג

מענדעלע מוכר ספרים

נר. 5—6 פֿראַגמענטען וועגען זיין ליטעראַרישער פּערזענליכקייט פֿון משה נראַם

שמעון שמואל פֿרוג

נר. 7 אַ בילד פֿון זיין לעבען און שאַפֿען פֿון מלך ראַוויטש

יעקב דינעזאָהן

נר. 8—9 אַ סקיצע פֿון זיין לעבען און שאַפֿען פֿון בן־יעקב

פּרייז פֿאַר אַ יעדער נומער אין דייטש־עסטרייך 6 קרוינען
דער פּרייז פֿאַר'ן אויסלאַנד ווערד פֿון צייט צו צייט ניי באַשטימט

פאַרלאַג „דער קוואַל"

קריטיק

חודש־שריפט רעדאַקטאָר משה זילבורג

רעדאַקציע: Wien, XVIII. Karl Ludwigstrasse 5/10

אַדמיניסטראַציע: Wien, II. Taborstrasse 7/12

אַבאָנעמענט פאַר אויסלאַנד:

אַ האַלב יאָהר 18 דייטשע מאַרק

אינלאַנד:

אַ האַלב יאָהר 48 עסטרייכישע קראָנען

די קריטיק ערשיינט פּינקטליך יעדען ערשטען!

די מיטאַרבייטער:

דוד אינגאַטאָוו, ראובן אייזלאַנד, דוד איינהאָרן, אַל. גוריה, דוד
בערגעלזאָן, משה נראָס, נפתלי נראָס, דער נסתר, בער האָראָ־
וויץ, ג. וויינינג, י. מ. ווייסענבערג, משה זילבורג, אַ. כאַשין,
מלך כמעלניצקי, משה ליוושיץ, זישאָ לאַנדוי, יוסף
לעווי, ב. לאַפּין, ה. לייוויק, מאַני לייב, ל.
מילער, יואל מאַסטבוים, א. מ. פוקס,
נח פּרילוצקי, פּאַולא פּרילוצקי,
דוד קעניגסבערג, יונה ראָ־
זענפעלד, א. ראובני,
מלך ראַוויטש
און אַנדערע